

En predikan på Heliga familjens fest

Av biskop Anders Arborelius ocd

”Visste ni inte att jag måste vara hos min Fader?”, säger Jesus till Maria och Josef som var oroliga och hade sökt honom. Ja, de var så oroliga som bara föräldrar kan vara som blivit av med ett älskat barn. När vi i dag firar den Heliga familjens fest måste vi komma ihåg dessa ord: det är inte en vanlig familj och dess mer eller mindre idylliska familjeliv vi betraktar – utan en familj som får finna sig i att barnet måste vara någon annanstans.

Jesus måste vara hos sin Fader. Jesus Kristus, Faderns enfödde Son, är alltid hos sin himmelske Fader. De är oskiljaktiga. När Sonen blir människa och föds i Betlehem, anförtros han bara åt Maria och Josef som en oskattbar gåva. Jesus tillhör inte sin jordiska familj: det är en innebörd som jungfrufödelsen också har. Jesus måste vara där hans Fader bor. När Jesus växte upp i Nasaret och lydde Maria och Josef i allt, förblir han ändå ett med sin älskade Fader, sin *Abba*. Ingen annan kunde inta Faderns plats i hans hjärta och hans liv.

Gud måste få första platsen också i vårt liv, både i vårt personliga liv och i vårt familjeliv, ja, i vårt samhällsliv. ”Kristus vare främst i vår lag”, hette det i den gamla västgöotalagen. Det som Jesus sade till Maria och Josef gäller oss alla: vi måste vara hos vår Fader. Vårt hjärta måste alltid vara hos honom, vad vi än gör, var vi än är. Liksom Jesus i första hand tillhör Fadern, så är det också med oss. Vår jordiska familj äger oss inte. Varje barn är en underbar gåva som Gud anförtrot åt en familj.

Men Gud själv kommer i första hand. Gud står över även de mest innerliga och äkta familjeband. Redan i det Gamla testamentet insåg man detta trots den djupa familjesammanhållning som rådde. ”Så länge han lever skall han vara given åt Herren”, sade Hanna om sin efterlängtade son Samuel. Varje barn är en Guds gåva som så att säga lånas ut åt en familj, men det är aldrig en ägodel som man fritt förfogar över utan någon som skall ges tillbaka åt Gud.

När vi i dag får fira den Heliga familjens fest är just detta så viktigt. Paradoxalt nog relativiserar ju denna fest familjen så som många betraktar den. Om inte denna vertikala öppenhet uppåt mot Gud finns i familjen, blir den lätt sluten, ja, också den horisontala öppenheten utåt, mot de andra, måste få finnas med. Kanske det är just därför som familjen i vår tid hamnat i en sådan kris. Gud har inte fått den främsta platsen, öppenheten uppåt och utåt har inte alltid funnits med i bilden. Familjen har ofta slutit sig inom sig själv, men då gräver den också sin egen grav.

Samtidigt vet vi att ett äkta kristet familjeliv alltid har en profetisk genomslagskraft, också i vårt samhälle, där ensamboende, samboende, särboende – och allt vad det heter – bara tycks öka. Ljuset kan aldrig sättas under skäppan: det som är sant och äkta drar alltid till sig människornas blickar och hjärtan. Så är det också med julen: även om sekulariseringen av julen är så påtaglig, finns det ändå en slags öppenhet för dess profetiska budskap.

Jul förknippas trots allt med fred, gemenskap, familj, gåvor, barn, ljus, glädje, omtänksamhet. Och allt detta pekar i sista hand på den outrotliga längtan efter att få vara hos Gud, alla goda gåvors givare, en längtan som, innerst inne, finns i varje människas hjärta. Jesus har kommit till oss för att visa oss att denna längtan kan förverkligas, ja, att den är förverkligad: Gud har redan gett sin Son, den av alla efterlängtrade.

Han är mötesplatsen mellan himmel och jord. Liksom Fadern var allt för Jesus, kan han bli det för oss också. Varje familj skall just vara den mötesplats, den miljö där vi får vara hos Gud. Då blir familjen också en helig familj. Då blir den en skola där vi får leva som Guds barn. ”Vilken kärlek har inte Fadern skänkt oss, när vi får heta Guds barn. Det är vi.”

Jesus Kristus, Faderns enfödde Son, vill dela sin unika relation till Fadern, sin älskade *Abba*, med var och en av oss. Han vill göra oss till söner i Sonen, till Guds barn. Vi får tillhöra Guds stora familj, Kyrkan, där vi alltid får vara hos Fadern. Det vanliga familjelivet måste alltid vara öppet mot detta fullkomliga uttryck för allt vad familj heter.

Det är så typiskt för Jesus och hans undervisning att han talar om helt alldagliga ting – vatten, ljus, bröd, och här familj – och sedan visar oss den fulla betydelsen av detta. I dagens evangelium ser vi hur redan den tolvårige Jesus börjar undervisa sin familj om vad som är en familjs största betydelse: Gud har rätt att få den främsta platsen, vi tillhör honom mer än någon annan, vi måste få vara hos honom.

Var någonstans är det då som Jesus hade mött sin Fader? Jo, i templet. Templet, det gamla förbundets stolthet, där Gud ärades med otaliga offer, får besök av honom som skall instifta det nya förbundet genom sitt enda offer. Som spädbarn hade Jesus burits fram i templet och underkastat sig lagens alla föreskrifter. Som tolvåring kommer han till templet för att få vara hos sin Fader.

Som vuxen återvänder han till templet och driver ut dem som driver handel, för att rena det och göra det till ett bönehus åt sin Fader. Och den sista fasen i Jesu relation till templet är att han själv blir templet: i sitt påskmysterium är han templet som rivs ner och byggs upp på tre dagar. Templet, Guds boning på jorden, är i sista hand Jesus själv. Där får vi möta Gud, där får vi vara hos Fadern.

I det gamla Israel var templet och familjen ytterst viktiga ting. När templet förstördes fick familjen ta över en stor del av dess betydelse: i judendomen är bön och liturgi något som framför allt sker i familjen, i hemmet. Också för oss kristna är familjen helig: för Gud själv har valt att låta sig födas in i en familj. Som en oändlig gåva får Jungfru Maria ta emot Guds enfödde Son, och Josef får stå i en faders ställe.

Men samtidigt står Jesus över alla familjeband: han måste vara hos sin himmelske Fader. Gud kommer först. Allt och alla måste tjäna honom. Det är hos honom vi alltid måste vara. Maria och Josef får finna sig i att redan den tolvårige Jesus blir så att säga emanciperad: han måste vara hos sin Fader. Men vi får också tro att de fann sin stora glädje i detta, att det barn som Fadern i sin ofattbara godhet hade anförtrott åt dem alltid förblir Faderns Son. Det är i honom, och bara i honom, som de – och vi alla – får möta Fadern och alltid vara hos honom.